

Nr 284.

Av herr **Flyg m. fl.**, *angående utredning om statspolisens verksamhet och existensberättigande m. m.*

Sedan den s. k. statspolisen tillkom efter beslut av 1932 års riksdag har frågan om institutionens samhällseliga nytta och vara eller inte vara upprepade gånger ställts under debatt. Tydligt är, att denna nya del av polisväsendet i riket icke varit och icke är populär. En mängd anmärkningar av större eller mindre graverande karaktär har riktats mot densamma samt mot dess verksamhet. Ett alldeles färskt exempel i sådant avseende utgör en ledande artikel i den socialdemokratiska tidningen Västmanlands Folkblad (publicerad den 20 januari 1938), där under rubriken »Skal och kärna» den berättelse för år 1937, som avgivits av föreståndaren för statspolisens avdelning i Västerås, refereras och granskas. Sedan det väsentliga i nämnda berättelse återgivits, skriver artikelförfattaren (troligen riksdagsman Olovson i Västerås) följande:

»Det har mer än en gång och från många håll blivit sagt, att statspolisens verksamhet karakteriseras av en strävan att kunna inregistrera många rapporter. Det må nu vara hur det vill med den saken, men man kan inte gärna komma ifrån att den här refererade verksamhetsberättelsen bär syn för sägen. Här har statspolisen enligt egen uppgift åkt inte mindre än 84,191 kilometer, d. v. s. över 8,400 mil på de västmanländska landsvägarna under ett år. Och många rapporter ha upprättats. Men om man tittar närmare på dessa rapporter, så röra de sig i stor utsträckning om rena bagateller. I inte mindre än 170 fall har det gällt belysningen, ringklockan eller »kattögat» på cyklar. Och det är här att observera, att om statspolisen en natt hittar tre pojkar med cyklar utan »kattöga» på hemväg från en dansbana, så blir det inte en rapport om tre pojkar utan det blir tre rapporter, som var för sig högtidligen skola inskrivas i häradsrättens dombok.

Anmärkningsvärt torde det också få anses vara, att det skall behövas att statspolisen åker bil ute i länet och åtnjuter dagtraktamente för att undersöka sillvägar och litermått. Den »digra» verksamhetsberättelsen upptager ju inte mindre än 105 rapporter om vägar, vikter och mått. Det förefaller ju en vanlig dödlig, som om landsfiskalerna skulle kunna i nödig utsträckning titta på sillvägar och potatiskappar ute i bygderna, så att man inte behövde sända ut dyrbara polispatruller för slikt.

Verksamhetsberättelsen är med de många redovisade rapporterna om beivrade olagligheter ett ganska bastant skal. Men tar man bort skalet genom att undersöka vad det verkligen gjorts för att stärka rättssäkerheten, så finner man att kärnan är förkrympt till ett minimum. Man får ett starkt intryck av att det uppfattats som viktigast att statspolisen åker många mil och

skriver många rapporter. Men detta är eller borde i varje fall icke vara det viktigaste. *Den nu avgivna verksamhetsberättelsen tyder på att statspolisen utan olägenhet kunde avvaras.»*

Vi återger de ovan anförda synpunkterna ur Västmanlands Folkblad med instämmande. De synas oss tala för, att spørsmålet om statspolisen upptages till en förnyad prövning samt att riksdagen i detta avseende bör fatta vederbörligt beslut.

Men det är ej nog med den kritik, som det ovan anförda citatet givit uttryck åt. I ett brev, som kommit vår riksdagsgrupp tillhanda, riktas uppmärksamheten på ett annat statspolisens »verksamhetsområde», där ett brett allmänt missnöje är förhållanden över hela landet. I detta brev, skrivet av kassören i en Folkets Hus-förening på en plats i Örebro län, säges:

»Här på platsen finnes ett Folkets hus, som för att klara sin ekonomi måst anordna offentliga danstillställningar. Därvid har ordningen upprätthållits av ordningsvakter förordnade av länsstyrelsen i Örebro. När Folkets hus-föreningen tidigt på hösten 1936 hos landsfiskalen i Karlskoga distrikt anhöll om tillstånd att anordna dylika tillställningar, vägrade landsfiskalen att lämna sådant tillstånd med mindre än att två stycken statspoliser anlitas för ordningens upprätthållande. Landsfiskalen motiverade detta med, att allvarliga oroligheter förekommit, och ansåg sig därför ej kunna lämna tillstånd med vanliga av länsstyrelsen förordnade vakter. Nu är ju verkliga förhållandet detta att några uppträden som kunnat betecknas som verkligt allvarliga inte förekommit, utan ha de förordnade ordningsvakterna alltid sökt göra sitt bästa för ordningens upprätthållande. Att vid vissa tillfällen berusade personer orsakat uppträden har givetvis ej kunnat undvikas, men dylika torde väl förekomma på de flesta platser och torde ingalunda vara motive-ring nog för att statspoliser skola utposterats i våra Folkets hus.

Då anlåtande av statspoliser skulle ha ställt sig så dyrt att eventuella tillställningar ej skulle ha lämnat någon ekonomisk vinst, har föreningen ej kunnat anordna dylika. Detta har medfört att föreningen har kommit i en ganska brydsam situation i vad det gäller dess ekonomi, ett förhållande som undertecknad som varande föreningens kassör mycket väl känner till. Men det är inte bara Folkets hus-föreningen som blivit lidande på detta, utan även de olika organisationer, som finnas och som varit beroende av dylik inkomst för sin verksamhet, ha naturligtvis också i hög grad blivit lidande av landsfiskalens dekret. Ett exempel kan nämnas. En av platsens nykterhetsorganisationer inkom i december månad 1936 till landsfiskalen med ansökan om att i Folkets hus få anordna offentlig aftonunderhållning, varvid programmet bl. a. skulle bestå av föredrag i nykterhetsfrågan, teater samt en stunds dans. Då landsfiskalen fick höra talas om dans, förklarade han att något tillstånd icke lämnades med mindre än att statspoliser anskaffades, och då nämnda organisation ej kunde göra detta, måste denna tillställning inhiberas.

Folkets hus-föreningen ingick vid föregående årsskifte till länsstyrelsen i Örebro med en skrivelse vari anhölls att den av landsfiskalen utfärdade

förordningen gällande vakthållningen skulle upphävas och att föreningen skulle få anordna sina tillställningar på samma villkor, angående vakthållningen, som tidigare. Skrivelsen åtföljdes av en mycket bärande motivering, men lämnades av länsstyrelsen utan avseende.

Även denna höst har föreningen till landsfiskalen inlämnat ansökan om tillstånd, men landsfiskalen har envist fasthållit vid sina tidigare krav om hållande av statspolis. Med resultat att Folkets hus även i höst måst haft sina portar stängda, samt gått miste om en mycket välbehövlig inkomst.

Då en lag som ger polismyndigheterna möjlighet att på sätt som här relaterats, försvåra arbetet för lokalägande föreningar och även rent ideella organisationer, måste vara felaktig för att inte säga reaktionär, vore jag tacksam om partiets riksdagsgrupp i riksdagen ville göra en framstöt för att få en sådan lag ändrad till det bättre.»

Det missnöje, som framförts i ovan återgivna skrivelse, är icke lokaliserat till den plats från vilken skrivelsen kommit. Detta missnöje är tvärtom förefintligt över hela landet, och det har även tidigare framförts inför riksdagens forum. Det synes oss även vara i allra högsta grad berättigat. Ett beslut av riksdagen, som undanröjer orsakerna till detsamma, synes oss snarast böra fattas.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslå vi riksdagen besluta

att i skrivelse till regeringen hemställa, att denna låter verkställa snabb utredning om statspolisens verksamhet och existensberättigande med sikte på avskaffandet av denna del av polisväsendet samt att inkomma till riksdagen med de förslag, vartill denna utredning kan leda,

samt

att i skrivelse till regeringen hemställa om omedelbart upphävande av de bestämmelser i reglementet för statspolisens verksamhet, enligt vilka Folkets hus och Folkets parker samt därmed jämförliga offentliga möteslokaler och platser kan åläggas att hålla statspolis vid fester och nöjestillställningar anordnade av lokalernas och parkernas styrelser eller olika lokala folkliga organisationer.

Stockholm den 23 januari 1938.

Nils Flyg.

Arv. Olsson.

Viktor Herou.